

УДК 338.512:636.1.083

О. А. Кукла,

к. е. н., старший науковий співробітник лабораторії економіки та організації виробництва продуктів тваринництва, Інститут тваринництва НААН України

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СОБІВАРТОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ПЛЕМІННОГО МОЛОДНЯКУ КОНЕЙ ВЕРХОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

У статті обґрунтовано собівартість та структура витрат вирощування, тренінгу та випробування молодняку коней верхового призначення за різними віковими періодами.

This article presents the cost structure, maintenance, training and testing purpose of riding horses in different age periods.

Ключові слова: собівартість, племінні коні, вікові періоди, структура витрат, конярство. Key words: costs, breeding horses, age periods, the cost structure, horse breeding.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Заводські породи коней є генофондом племінного конярства. Недарма їх називають "важкою індустрією" всього конярства держави. Племінних коней верхового призначення використовують як для розведення, так і удосконалення нових порід, розвитку професійного кінного спорту, у туризмі, у біологічній промисловості, виробництві м'яса конини, кумису, на сільськогосподарських роботах та інше.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми розвитку галузі конярства та шляхи підвищення її ефективності обґрунтовані вітчизняними науковцями, серед яких Д.А. Волков [1], Б.М. Гопка [2], І.В. Ткачова [3] та інші. Попри публікації та наукові розробки, недостатньо вивченими залишаються питання ефективності галузі конярства і зокрема обґрунтування методичних основ щодо формування механізму собівартості при вирощуванні племінних коней.

В умовах реформування аграрного сектору України галузь племінного конярства стала збитковою. Поголов'я коней щорічно зменшується, а деякі породи зовсім зникають. З даних таблиці 1 видно, що поголів'я племінних коней верхового призначення протягом останніх 5 років скоротилось майже на 22%. Відносно стабільне становище у чистокровному конярстві. Якщо на початок

2007 року було 755 голови коней, то у 2011 році їх налічувалось 713. Кількість поголів'я цих коней зменшилась майже на 6%. Більш складне становище з іншими породами. Зменшення поголів'я у 2011 році в порівнянні з 2007 роком склало відповідно української верхової породи на 28,3%, тракененському племінному конярстві — на 42,1%, у будьонівській породи — на 73,2%. Не залишилось ганноверської породи коней [4—8].

Результати попередніх досліджень свідчать про те, що інтенсивне і ефективне ведення галузі племінного конярства забезпечується за рахунок чіткого ведення обліку витрат. Вірне визначення собівартості вирощування коней передбачає ефективне і раціональне використання усіх матеріально-трудових ресурсів і здійснюється для визначення найбільш ефективних організаційно-технологічних і економічних заходів, спря-

Таблиця 1. Поголів'я племінних коней верхового призначення в Україні

Породи	Роки					2011 у % до 2007
	2007	2008	2009	2010	2011	
Українська верхова	2872	2913	2249	2101	2060	71,7
Чистокровна	755	758	693	695	713	94,4
Вестфальська	-	98	122	165	165	-
Тракененська	195	198	211	193	113	57,9
Будьонівська	67	50	53	33	18	26,8
Ганноверська	39	-	-	-	-	0
Всього	3928	4017	3328	3187	3069	78,1

Таблиця 2. Розрахункова собівартість вирощування молодняку верхових порід коней (на голову в рік)

Показники	Молодняк					
	жереб- чики, 0,5—1,5 роки	струк- тура, %	матки 0,5—1,5 роки	струк- тура, %	1,5—3 роки	струк- тура, %
Затрати всього грн.	5336	100	5102	100	8492	100
у т. ч. оплата праці	1680	31,5	1680	32,9	2940	34,6
нарахування на оплату праці	588	11,0	588	11,5	1029	12,1
корми	1883	35,3	1649	32,3	2970	35,0
засоби захисту тварин	40	0,7	40	0,8	40	0,5
пальне та мастила	96	1,8	96	1,9	96	1,1
електроенергія	7	0,1	7	0,1	7	0,1
амортизація	400	7,5	400	7,8	400	4,7
поточний ремонт	160	3,0	160	3,1	160	1,9
роботи та послуги	71	1,3	71	1,4	71	0,8
інші матеріальні	75	1,4	75	1,5	191	2,2
загальновиробничі	336	6,3	336	6,6	588	6,9
Собівартість вирощування 1 голови, грн.:	5336	100	5102	100	8492	100
у т. ч. на вирощування 1 голови	5229	98	4999	98	8322	98
на гній	107	2	103	2	170	2
Собівартість 1 кормо-дня, грн.	14,32	x	13,69	x	22,78	x

мованих на розвиток і вдосконалення виробництва галузі конярства [9].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Практика калькуляції собівартості продукції конярства, що склалася, призводить до усереднювання не тільки собівартості молодняку одного віку, але і різних вікових груп, що є не вірним. Крім того, закріплений методичними рекомендаціями по плануванню, обліку і калькуляції собівартості продукції (робіт, послуг) у сільському господарстві, порядок калькуляції собівартості продукції племінного конярства один раз в кінці року методом повного поглинання витрат — жодним чином не дозволяє відстежувати коливання собівартості по різних вікових періодах і співставляти їх з коливаннями цін на молодняк різного віку в різні проміжки часу. У свою чергу, все це призводить до визначення необ'єктивної реалізаційної ціни продукції конярства.

Тому і виникла потреба в обґрунтуванні методичних основ щодо формування механізму собівартості при вирощуванні племінних верхових коней за різними статеві-віковими періодами. Це дасть можливість удосконалити систему обліку витрат, запобігти виникненню невинуватених витрат у ході господарської діяльності, обґрунтувати мінімальні підтримуючі ціни на племінну продукцію конярства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Проведення досліджень і розробок виконувалося статистико-економічним методом, шля-

хом узагальнення нормативних, довідкових і літературних джерел та державних статистичних даних звітності, власних результатів досліджень лабораторії економіки Інституту тваринництва НААН України, прийомами порівняльного і статистичного аналізу, з використанням економіко-математичного методу з вирішенням задач на ПК.

Для виконання поставленої цілі нами встановлюються в натуральному і грошовому виразі виробничі витрати по діючих на

даний час цінах, затрати праці. Розробляється і складається економіко-математична модель для рішення задачі на ПК. Проводиться вирішення задачі по визначенню собівартості та структури витрат вирощування, утримання, тренінгу та випробування молодняку коней верхового призначення за різними віковими періодами.

В залежності від різних вікових періодів, визначаються сукупні грошові виробничі витрати на 1 голову, їх розподіл на основну, супутню та побічну продукцію, собівартість вирощування однієї голови коней за такими елементами витрат: оплата праці, корми, амортизація, поточний ремонт, інші матеріальні витрати. Визначається собівартість утримання 1 кормо-дня.

Загальні витрати на одну голову коней розподіляються на: "Оплату праці" з нарахуваннями; "Корми" — у цій статті відбиті витрати на корми власного виробництва і покупки; на третьому місці в структурі собівартості стоїть стаття "Амортизація" — сюди включені витрати, пов'язані з амортизацією основних засобів; наступна по величині в представленій структурі — стаття "Загальновиробничі витрати". До загальновиробничих витрат відносять витрати на оплату праці, відрахування на соціальні потреби працівників апарату управління в конярських підрозділах; витрати на утримання і ремонт основних засобів загальногалузевого призначення; витрати на заходи щодо охорони праці і техніки безпеки; витрати на транспор-

тне обслуговування робіт (доставка працівників до місця безпосередньої роботи); інші витрати, пов'язані з організацією і управлінням виробництвом у галузі конярства господарства. До статті "Поточний ремонт" віднесені витрати, зв'язані з ремонтом приміщень, де знаходяться коні, кінської збруї. У статтю "Роботи та послуги" входять послуги сторонніх організацій (автоперевезення тощо). У статті "Пальне та мастила" показана собівартість використаних паливно-мастильних матеріалів. До статті "Засоби захисту тварин" віднесені витрати, зв'язані з ветеринарним обслуговуванням коней (щеплення від пневмонії), інші ветеринарні витрати. До "Інших матеріальних витрат" відносяться вода, підстилка та інші [10].

Витрати розподіляли від 0,5 до 1,5 років окремим на жеребчиків і маток та на молодняку 1,5—3,0 роки. Розрахунки показали, що собівартість вирощування однієї голови жеребчиків віком 0,5—1,5 роки складає 5336 грн. у рік, або 14,32 грн. у день, тоді як собівартість вирощування маток цього ж віку майже на 6% менше і складає 4999 грн. у рік, або 13,69 грн. у день (табл. 2).

Структура собівартості вирощування жеребчиків віком 0,5—1,5 роки має такий вид: оплата праці з нарахуваннями — 42,5%, корми — 35,3%, амортизація — 7,5%, загальновиробничі витрати — 6,3%, поточний ремонт — 3,0%, частка інших матеріальних витрат у структурі не перевищує 1,8%. Структура собівартості вирощування маток віком 0,5—1,5 роки має такий вид: оплата праці з нарахуваннями — 44,4%, корми — 32,3%, амортизація — 7,8%, загальновиробничі витрати — 6,6%, поточний ремонт — 3,1%, частка інших матеріальних витрат у структурі не перевищує 1,9%. У структурі собівартості на вирощування, утримання, тренінг та випробування однієї голови молодняку 1,5—3 роки на оплату праці з нарахуваннями приходиться — 46,7%, на корми — 35%, на амортизацію — 4,7%, на загальновиробничі — 6,9%, на поточний ремонт — 1,9%, частка інших матеріальних витрат у структурі не перевищує 2,2%. Собівартість утримання молодняку 1,5—3,0 роки складає 8322 грн., або вартість одного кормо-дня повинна складати 22,78 грн.

ВИСНОВКИ

1. Поголов'я племінних коней верхового призначення за останні 5 років скоротилось майже на 22%.

2. Собівартість утримання однієї голови

жеребчиків віком 0,5—1,5 роки повинна складати 14,32 грн. у день.

3. Собівартість утримання однієї голови маток віком 0,5—1,5 роки повинна складати 13,69 грн. у день.

4. Річні витрати на вирощування, утримання, тренінг та випробування однієї голови молодняку, який знаходиться в індивідуальному заводському тренінгу (1,5—3,0 роки), складають 8322 грн. на рік, або 22,78 грн. у день.

5. У структурі собівартості вирощування племінного молодняку верхового призначення на корми приходиться 32,3—35,3%, на оплату праці 31,5—34,6%, амортизація 4,7—7,8%, загальновиробничі витрати 6,3—6,9%.

Література:

1. Волков Д.А. Племінні ресурси конярства та завдання селекціонерів / Д.А. Волков // НТБ. — № 94. — Х.: ІТ УААН, 2006. — 480 с.

2. Гопка Б.М. Конярство / Б.М. Гопка, П.М. Павленко, О.А. Калантар, В. М. Клок. — К. "Урожай" 1991. — С. 216.

3. Ткачева І.В. Коннозаводство України / І.В. Ткачева, В.В. Кунец // НТБ № 101. — Харків: Інститут тваринництва УААН. — 2009. — Вип. 101. — 198 с.

4. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн "Селекція". Державний племінний реєстр. 2006 рік. — Київ, 2007.

5. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн "Селекція". Державний племінний реєстр. 2007 рік. — Київ, 2008.

6. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн "Селекція". Державний племінний реєстр. 2008 рік. — Київ, 2009.

7. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн "Селекція". Державний племінний реєстр. 2009 рік. — Київ, 2010.

8. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн "Селекція". Державний племінний реєстр. 2010 рік. — Київ, 2011.

9. Кукла О.А. Нормативна собівартість утримання коней / О.А. Кукла. — Харків: Інститут тваринництва УААН. — 2008. — Вип. 98. — С. 157—160.

10. Кукла О.А. Ефективність галузі конярства в кінних заводах України: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.04 / Кукла О.А. — Х., 2011. — 242 с. *Стаття надійшла до редакції 11.12.2012 р.*